

1920
3269

Dagsorden

for

Det norske Arbeiderpartis 23. ordinære landsmøte 1918.

Kristiania 28. mars—1. april 1918.

1. **Møtets apning.**
2. **Fuldmagternes godkjendelse.**
3. **Vedtagelse av forretningsorden.**
4. **Valg av møtets funktionærer.**
 - a. Ordstyrere.
 - b. Sekretærer.
5. **Beretninger, regnskaper, budgetter.**
6. **Partiets love.** (Se forslagene 1, 2, 3 og 4.)
7. **Dyrtidssituationen.**
8. **Militærspørsmålene og fredsarbeidet.** (Se særskilt indstilling og forslagene nr. 5 og 6.)
9. **Internationalen.** (Se forslag nr. 7.)
10. **Kirke- og skolespørsmål.**
 - a. Statskirkenes ophævelse. (Se særskilt indst. og forslag nr. 8.)
 - b. Skolespørsmål. (Se forslag nr. 9, 10, 11 og 12.)
11. **Alkoholspørsmålene.** (Se forslagene nr. 13, 14, 15 og 16.)
12. **Stortingsvalgene.**
 - a. Program. (Se indstilling side 22.)
 - b. Taktik.
13. **Agitations- og opplysningsarbeidet.** (Se forslagene nr. 17, 18 og 19.)
Pressesaker. (Se forslagene nr. 20 og 21.)
14. **Forskjellige forslag.**
 - a. Forslag om komité til jordspørsmålet. (Se forslag nr. 22.)
 - b. Forslag om samarbeide med Sveriges soc.-dem. venstreparti. (Se forslag nr. 23.)
 - c. Socialdemokrater i borgerlig regjering. (Se forslag nr. 24.)
 - d. Forandring av skatteloven. (Se forslag nr. 25.)
 - e. Kommunal handel- og haandverksvirksomhet. (Se forslag nr. 26 og 27.)
 - f. Tyendeloven. (Se forslag nr. 28.)
 - g. Valgdagen som fridag. (Se forslag nr. 29.)
15. **Valg.**
 - a. Formand, næstformand, sekretær, øvrige styremedlemmer og varamænd.
 - b. Revisorer med varamænd.
 - c. Et medlem av Arbeidernes Aktietrykkeri med varamand.
 - d. 3 representanter til det internationale socialistbyraa.
16. **Bestemmelse av sted for neste landsmøte.**

Forslag til forretningsorden.

Til at lede landsmøtets forhandlinger vælges 3 ordstyrere, der vekselvis og efter sig imellem avgjort orden leder møtets forhandlinger. Ønsker den ledende ordstyrer at delta i debatten, skal han overlade ordstyrerpladsen til den anden ordstyrer.

Den ledende ordstyrer bør søke at faa behandlingen av den foreliggende sak avsluttet i hvert enkelt møte og har derfor ret til at stille forslag om debattens avslutning med de indtegnede talere samt tidsbegrænsning for talerne.

Naar det er vedtat at sætte strek med de indtegnede talere, kan ikke andre talere indtegnes end forslagsstilleren, ordføreren for den forslagsstillende afdeling eller et nedsat utvalgs ordfører.

Til at føre forhandlingsprotokollen vælger møtet 4 sekretærer.

Protokollen skal indeholde diskussionsemnerne og de i forbindelse med disse fremsatte forslag og faldende beslutninger.

Der afholdes 2 møter daglig, nemlig formiddagen fra kl. 9—2, eftermiddagen fra kl. 4—7.

Alle forslag skal fremlægges skriftlig til ordstyreren, undertegnet med forslagsstillerens navn.

Efterat det er vedtat at sætte strek med de indtegnede talere, kan intet forslag stilles.

Alle avstemninger med undtagelse av styrevalgene foregaar ved haandsoprækning. Kun naar ordstyreren er i tvil eller naar 10 repræsentanter forlanger det foregaar avstemningen ved navneoprop. Ved avstemning ved navneoprop indtegnes repræsentanternes stemmegivning i protokollen.

Ved hvert formiddagsmøtes begyndelse oplæser den fungerende sekretær protokollen for den foregaaende dag, og dens godkjendelse sættes under avstemning, Protokollen for møtets sidste dag refereres til godkjendelse i landsstyret.

Forslagsstillere eller indledere har ret til at benytte ubegrænset tid til indledningsforedrag, 10 minutter til første og 5 minutter til anden replik. Ingen av de øvrige repræsentanter har ret til at ha ordet mer end 3 ganger i samme sak og henholdsvis 15, 10 og 5 minutter, medmindre møtet gir sit samtykke.

Repræsentanter, som forlanger ordet til forretningsorden, tilstaaes ikke mere end 1 minuts taletid.

Indsendte forslag til landsmøtet.

Partiets love.

Forslag nr. 1.

Fra centralstyret.

§ 3, punkt 1.

Til fremme av partiets formaal erlægger hver tilsluttet organisation i kontingent 10 øre for kvindelige og 20 øre for mandlige medlemmer pr. kvartal.

Motivering:

Den nuværende kontingent 10 øre for mænd og 5 øre for kvinder blev fastsat paa landsmøtet i Drammen aar 1904. Siden denne tid er pengeværdien sunket betydelig, og kontingenten er derfor nu aldeles utilstrækkelig til partiets virksomhet. Dyrtiden har naturligvis ogsaa gjort sig gjældende for partiets økonomi. Administrationen er blit dyrere, idet tryksaker, porto, husleie og lønninger har steget. De midler som blir igjen til agitation blir saaledes utilstrækkelige til at møte de mange krav med, særlig nu efter at billetter paa jernbaner og dampskibe er blit saa dyre og diætgodtgjørelsen forhøiet.

En forhøielse av kontingenten er nu ikke til at undgaa, og selv om denne sættes til det dobbelte, vil det allikevel ikke bli mere end 1,5 øre pr. uke for de mandlige medlemmer.

Forslag nr. 2.

§ 4, punkt 6 sidste led skal lyde:

De har tale- og forslagsret i alle spørsmål og stemmeret i alle saker, undtagen ved godkjendelse av beretning og regnskap.

Forslag nr. 3.

Fra Eidskog, Vinger og Odalens arbeiderparti.

Partiets love § 4 punkt 1 foreslaaes saaledes:

«Landsmøtet, som i alle partiets anliggender er den høieste myndighet, afholdes hvert aar i april eller mai. Ekstraordinært landsmøde kan afholdes naar landsstyret finder det paakrævet eller naar samorganisationer repræsenterende mindst ti tusen medlemmer forlanger det.»

Motivering:

Kredspartiet mener, at forholdene har artet sig saadan, at det er nødvendig, landsmøtet afholdes hvert aar. Eftersom vi faar en stadig ster-

kere indflydelse i kommunerne og i Stortinget, vil det være av stor betydning, at landsmøtet er paa vagt, verner om vore interesser og viser veien fremover i den aktuelle politik. De økonomiske ofre aarlige landsmøter vil medføre, vil partiet faa igjen i øket interesse for vor politik og vore organisationer.

Ivar Færder, formand.

Forslag nr. 4.

Fra Tromsø soc.-dem. arbeiderparti.

1. Partiets love § 4: *landsmøtet*, punkt 5 gives følgende tillæg: «Dog kan landsmøtet bevilge bidrag til repræsentation fra de nordlige landsdele.»

2. § 5: *landsstyret*, punkt 2 foreslaaes at faa følgende ordlyd:

«Landsstyret bestaar av indtil 19 medlemmer, hvorav 9 skal være bosat i eller ved Kristiania. De øvrige vælges blandt partimedlemmer fra de forskjellige landsdele og med hver sin varamand efter landsmøtets nærmere bestemmelse.

Bestemmelsen: For landsstyret vælges 5 varamænd bosatte utenfor Kristiania utgaar av lovene.

Motivering:

Partistyret er opmerksom paa at repræsentationen i landsstyret fra de nordlige landsdele praktisk talt er blit tilsidesat under de tidligere valg til landsstyret. Skulde disse forhold forbedres, hvad man for eftertiden mener maa ske, blir det nødvendig at ogsaa varamanden for vedkommende landsstyremedlem vælges fra samme landsdel. Som forholdet tidligere er praktisert, kan en mulig repræsentation i landsstyret fra de nordlige landsdele, i tilfælde forfald fra at møte, bli erstattet med en varamand som ingen repræsentation kan yde for angjældende landsdel.

Karsten Albertsen, f. t. formand.

Militærspørsmålet og fredsarbeidet.

Forslag nr. 5.

Fra Hardanger kreds arbeiderparti.

(Gjentat forslag fra 1915.)

Punkt 6 paa partiets valgprogram for 1912 opretholdes og tilføies:

Det paalægges centralstyret snaest at utrede og omsende til partiforeningerne forslag om generalstreik som kampfremiddel mot øket øvelsestid og økede militærbevilgninger.

Gjert Haga, p. t. formand.

Forslag nr. 6.

Fra Tønsberg arbeiderparti.

Det norske arbeiderpartis program:

1. Avvæbning.
2. Arbeide for dannelse av et staternes fredsforbund oprettet av befolkningerne gjennom de almindelige valg eller ved folkeavstemning. Dette fredsforbund bør bygges paa overenskomster indeholdende:
 - a) Altomfattende indbyrdes voldgiftsavtaler som ogsaa bør bestemme ophør av indbyrdes forsvarsanlæg.
 - b) Forpligtelse til at tilby voldgift eller anden fredelig avgjørelse overfor staten som endnu ikke har sluttet sig til fredsforbundet.
 - c) Almindelig avvæbning som oppgave for hele fredsforbundet.

Motivering.

Den nuværende avvæbningspost paa programmet tiltrær vi fuldt ut. Men den tar, som vi vet, bare sigte paa militær avvæbning i Norge og der kan saaledes ved denne post ikke opnaaes international avvæbning. Dens virkning rækker eventuelt ikke lenger end til Norges grænser.

Der hvor den norske avvæbningspost ikke strækker til, maa der efter vor mening fortsættes med programposter som tar et videre sigte — programposter som tar sigte paa militær avvæbning ogsaa i den øvrige verden i samarbeide med vore broderorganisationer i de andre land. At la programmet stanse med de nuværende poster om stedsevarende nøytralitet og obligatoriske, ubetingede voldgiftsavtaler finder vi at være forlitet omfattende. Disse programposter staar efter vor mening ikke lenger paa høide med tidens krav til et mellemfolkelig fredsprogram.

Istedetfor disse to poster foreslaar vi, at Det norske arbeiderparti optar fredsforbundssaken paa sit program. Der bør efter vor mening tages sigte paa opprettelse av et *staternes fredsforbund*, fremtvinget av befolkningerne gjennom valgene. Mellem staterne inden dette forbund maa bruk av vaaben til løsning av mellemfolkelig tvist ikke alene være absolut forbudt, men dette fredsforbund maa ogsaa danne den samling land som absolut og utvetydig overfor verden for sit vedkommende har avsvoret krig og dermed har erklært sig stedsevarende nøytrale, og tillike som et forbund av fredsstater som saadanne har som oppgave at sette sig i spidsen for fredsagitationen i verden. Det maa jo under disse forhold komme til at ligge i disse staters egen interesse at flest mulig land i raskest mulig rækkefølge slutter sig til dette fredsforbund. Men det uavviselige krav maa være at ingen stat *bare* paa grundlag av diplomatiske forhandlinger kan bli medlem av dette forbund, men at *vælgerfolket* i land efter land ved flertallets magt og ret har sluttet sig til forbundet. De mange spørsmåal som henger sammen med denne sak vil der da bli drøftet og kjempet om ved valgene, akkurat som enhver anden indrepolitisk sak, og folkene vil ved fredsforbundsvalgkampene bli opdrat til *fredsnationer*, som ikke da som nu den ene dag roper paa fred og den næste dag — villedet av nogen frasehette — roper paa krig. Folkene vil, som sagt, gjennom fredsforbundsvalgkampene erhverve sig den nødvendige grad av *fredskultur* som gjør, at de ikke saa let lar sig desorientere angaaende sine virkelige interesser.

Vort forslag til programpost bestaar, som man vil se, av to skarpt adskilte punkter, nemlig punkt 1 som angaar avvæbningsarbeidet inden vort eget land, og punkt 2 som angaar vort lands fredsarbeide i forholdet til andre stater.

Over vort eget lands militærvæsen har vi jo fuld adgang til at bestemme naar vort parti faar flertal, men overfor de andre stater stiller saken sig anderledes. Som vi vet, gaar vort partis nuværende programpost ikke saa langt, at den tar sigte paa opprettelse av noget virkelig *fredsforbund* mellom staterne, men holder sig til den gamle type av mellemfolkelige overenskomster, der forutsætter, at staterne hver for sig blir staaende isolert som enkeltstater uten nogen nærmere forbindelse og samlet forpligtelse til samarbeide for fredsarbeidet i den øvrige verden.

Men der er tegn som tyder paa, at fredsforbundssaken efter verdenskrigens avslutning vil bli særlig aktuell. Uttalelser fra fremstaaende engelske amerikanske og tyske statsmænd varsler om dette. Det er derfor al grund for Det norske arbeiderparti til at ta standpunkt til saken, ti her melder sig mange og store spørsmåal: Skal dette staternes forbund istandbringes *over folkenes hoder* ved diplomatiske forhandlinger og komme dalende ned som en gave fra regjeringerne, i likhet med de mange hullete og værdiløse voldgiftstraktater, verden hittil har været velsignet med? Skal dette staternes forbund bygges paa en international militarisme, sterk nok til i tilfælde at straffe oprørske stater?

Dette og mere til har været antydnet i de foran nævnte uttalelser. Vor mening er, at Det norske arbeiderparti *bør forme sit eget fredsforbundsprogram* og ved samarbeide med vore broderpartier i de andre land føre fredsforbundsprogrammet frem til vedtagelse paa en international socialist-kongres.

Det er efter vor mening av stor betydning at fredsforbundssaken blir

optat til drøftelse inden socialdemokratiet saa snart som mulig, saa vor bevægelse i god betids kan ha valgt sine fremgangslinjer og sin taktik. Arbeiderklassen kan ikke være tjent med at denne sak blir overlatt diplomaterne at stelle med uten at arbeiderklassen i de forskjellige land paa forhaand har faat tid til at opgjøre sig en bestemt mening om saken. I denne sak mener vi, at de forskjellige lands store folkeflertal, og da i særlig grad arbeiderklassen i alle land, maa gripe aktivt ind og bestemme, at saa og saa skal fredsforbundet ordnes og saa og saa skal de overenskomster være, som dette fredsforbund skal bygges paa. Men dette kan ikke opnaaes, uten at socialdemokratiet som saadant har optat saken paa sit program og undergit den en indgaaende drøftelse.

Der har fra enkelte inden vort parti været utalt frygt for, at om Det norske arbeiderparti programfæstet fredsforbundssaken, vilde det være et slags samarbeide med de borgerlige organisationer. Til dette vil vi svare: Før arbeiderpartiet optok *arbeidet for rusdrikforbud* paa sit program, var der upolitiske organisationer som arbeidet for den samme sak, men dette forhindret ikke derfor arbeiderpartiet i at vedta en programpost som tar sigte paa rusdrikforbud. I samme stilling kommer fredsforbundssaken til at staa. At der er organisationer utenfor arbeiderpartiet som arbeider for fredsforbundssaken kan arbeiderpartiet ikke ha noget at indvende mot, men arbeiderpartiet faar bruke sine egne veier og midler for at arbeide saken frem.

Idet styret for Tønsberg arbeiderparti oversender dette forslag til videre forfoining vil man uttale: Punkt 2 i forslaget oversendes de forskjellige lands socialdemokratiske partier og faglige landsorganisationer til behandling og avstemning, hvorefter saken optages til behandling paa første internationale socialistiske kongres.

Georg Martinsen, formand.

Internationalen.

Forslag nr. 7.

Fra Østtelemarkens kredsforening.

Partiets centralstyre gjør de nødvendige skridt til at faa arbeiderpartiet tilsluttet Zimmerwald-internationalen, da denne staa paa et rent socialistisk grundlag og bedst har vist sig istand til at hævde arbeidernes internationale ideer og interesser under verdenskrigen.

N. Pilgaard,
sekretær.

Peder Aakre,
formand.

Motivering:

Det skulde være overflødig at begrunde et saadant forslag utførlig, da selve begivenheterne under den nu paagaaende verdenskrig bør ha lært alle tænkende arbeidere nødvendigheten av at knytte de internationale baand mellem arbeiderne i de forskjellige land og knytte dem sterkere end tidligere.

Ved verdenskrigens utbrud viste den gamle international sig for svak til at motstaa stormen. Arbeidernes international, der skulde være et vern mot krigen forbyrdelse, brast sammen. Istedetfor at arbeidernes organisationer skulde som en mur ha staa imot de militære folkeforbyrdere, fik vi se det bedrøvelige skuespil, at de «internationale» socialdemokrater indordnet sig under nationalismen og militarismen, og slik er de blit staaende helt til idag — glemmende sine internationale ideer og interesser, glemmende at anvende hele sin moralske og organisationsmæssige magt til at bringe krigen til ophør, hvilket hadde været socialdemokratiets pligt ifølge gjentagne beslutninger paa de internationale kongresser.

Den nationale borgfred blev proklamert og dermed er igrunnen kampen for socialismen opgit.

Paa dette standpunkt staa idag de fleste tilhængere av den gamle international.

En række bevisste socialdemokrater har under krigen tat initiativet til dannelse av en ny — den tredje international — istedetfor den sønderknuste. Medens den gamle internationalsledere ikke har kunnet — eller villet — samles til fælles komferanse, saa har den 3dje internationals forkjæmpere kunnet samles, først i Zimmerwald i 1915, derefter i Kienthal i 1916 og i Stockholm i 1917. De har kunnet samles, fordi den rette vilje til international samling og forstaaelse har været tilstede.

Den nye tredieinternational er bygget paa et rent socialistisk grundlag. Det viser sig ikke bare i de manifesters og de resolutioners ordlyd, som er vedtat.

Det viser sig bedst i den propaganda og den aktion, som den nye internationals mænd har reist rundt i de land som lider under krigen.

En aktion i første række rettet mot krigen for at bringe denne til snarlig ophør, men desuten ogsaa rettet mot de kapitalistiske magthaveres økonomiske og sociale herredømme.

Fordi den nye 3dje international i høi grad har vist sig at være en handlingens international, har den ogsaa faat tilslutning fra en række arbeiderorganisationer, socialistiske partier og forbund rundt om i verden. Ialt har over 30 organisationer git sin tilslutning til Zimmerwaldmanifestet eller direkte tilsluttet sig den internationale socialistiske kommission i Bern.

Men blandt disse organisationer mangler «Det norske arbeiderparti». Og vi mener det er en feil, at arbeidernes parti i Norge, et parti, som altid har været langt til venstre naar det gjaldt formulering av et socialistisk-antimilitaristisk program, det staa fremdeles utenfor Zimmerwaldinternationalen.

Derfor foreslaar vi at arbeiderpartiets landsmøte gir sin tilslutning til de grundlæggende principper, som indeholdes i Zimmerwald- og Kienthal-manifesterne, samtidig som det paalægges centralstyret at gjøre de nødvendige skridt for at faa partiet tilsluttet den internationale kommission i Bern.

N. Pilgaard,
sekretær.

Peder Aakre,
formand.

Lignende forslag er kommet fra Lillestrøm socialistiske samorganisation, Romerikes distrikt av Norges soc. dem. ungdomsforbund, Tønsberg træarbeiderforening og Tromsø socialdemokratiske arbeiderparti.

Kirkelige og religiøse spørsmal.

Forslag nr. 8.

Fra Hardanger kreds' arbeiderparti.

Gjentat forslag fra 1915:

Som nyt punkt paa det principielle program og valgprogrammet opføres:

Alle offentlige bidrag til kirkelige og religiøse formaal ophører. De kirkelige samfund blir at betrakte som private foreninger.

I Hardanger kredsparti.

Gjert Haga,
p. t. formand.

Skolespørsmål.

Forslag nr. 9.

Fra Hardanger kreds arbeiderparti.
(Gjentat forslag fra 1915.)

Punkt 7 i det principielle program.

En forbedret og bekjendelsesfri folkeskole, beregnet paa at tjene som eneste barneskole for barn av alle samfundsklasser. Religionsundervisningen i skolen sløifes som saadan og indtøres istedet religionshistorie paa grundlag av den moderne naturvidenskab. Den almindelige historieundervisning omlægges saaledes at krig og i forbindelse hermed staaende begivenheter ikke forklares som følgeværdig.

Derimot gives grundig undervisning om de ting der har fremmet menneskenes fredelige virke. Undervisning o.s.v. som før.

Som nyt punkt paa det principielle program:

Sundhetslære ogsaa paa det seksuelle omraade i forbindelse med alkohollære indføres som obligatorisk fag i folkeskolen.

Motivering:

Da saa mange fysiske og moralske ulykker der grundet paa uvidenhed og derav følgende letsindighet rammer den opvoksende slekt paa det seksuelle omraade og for at den opvoksende ungdom kan tilføres en høiere sundhetsmoral hvilende paa virkelig kjendskap til den menneskelige organisme og dens forskjellige funktioner vil det være høist paakrævet at der i folkeskolen gives kundskap om ting der paa den mest intime maate har indflydelse paa deres liv.

Gjert Haga,
formand for Hardanger kredsparti.

Forslag nr. 10.

Romerikes distrikt av Norges soc.-dem. ungdomsforbund.

Punkt 2 paa valgprogrammet gives følgende tilføielse:

Kristendomskundskap utgaar av skolens fagkreds. Den nødvendige kirke- og religionshistoriske kundskap meddeles som led i historieundervisningen.

Vilhelm Berntsen,
formand.

Karl Aug. Olsen,
sekretær.

Forslag nr. 11.

Fra Kristiania arbeidersamfund.

«Det internationale hjælpesprog Esperanto indføres i landets folkeskoler.»

Motivering:

I vor tid hvor forbindelsen med folk tilhørende de mest forskjellige sprogsamfund er blitt en daglig foreteelse. paaatrænger sig kravet om en lettere vei til forstaaelse mellem folkene end tilegnelsen av disse mange sprog byder. Selv for den universitetsdannede klasse er sprogtilenelsen blitt en saa uoverkommelig byrde, at man har begyndt at se sig om efter hjælpemidler.

Som saadan har man da kastet øinene paa det internationale hjælpesprog Esperanto, som nu læres overalt i verden, paa handelsskoler, høiere læreanstalter og i private skoler. For arbeiderne som har mindre tid end nogen av de andre klasser, og som bedst føler behovet av et lettere meddelelsesmiddel, vil det være av saa meget større værd om et saadant sprog kunde indføres i skolen, idet selv et saa let sprog som Esperanto blir vanskelig at tilegne sig i den korte fritid som mange arbeidere nyder. Erfaringen ved undervisningen av barn, saavel her i landet som i andre land har vist, at 2 timer ukentlig undervisning i de 2 sidste skoleaar vil være fuldt tilstrækkelig til at gi barna en god innsigt i sproget.

O. B. Olafsen.

Forslag nr. 12.

Fra Arbeiderpartiets kvindeforening, Hægdehaugen, Kristiania.

«Det henstilles til landsmøtet at paaapeke paa hvilken maate prylestraffen i vore folkeskoler kan fjernes.»

Motivering:

I lov om folkeskolerne i byerne § 65 er en passus som lyder: «Legemlig straf maa ikke tildeles piker over 10 aar.»

Vi mødre, der har barn paa folkeskolerne finder det meget krænkende at vore barn paa skolen ifølge ovennævnte bestemmelse kan straffes av hvilken-somhelst lærer eller lærerinde.

Barn er som bekjendt meget ærekjære og ømtaalig. Straf som tildeles barnene av andre end forældrene eller de som i hjemmet har den høieste myndighet over barnet, virker ofte motsat av hvad det har været hensigten og kan derfor øve langt mere skade end gagn.

Vore folkeskoler utvikles og forbedres aar efter aar, men dets gode indflydelse vil neppe ha den forønskede virkning saafremt prylestraffen ved lov skal opretholdes.

Det forekommer os forældre at være barbarisk at straffe forsvarsløse skabninger. Det synes ogsaa at være hoiden av uretfærdighet at den samme lærer der avhører barnet — dømmer det og selv straffer det.

Hægdehaugens kvindeforening forlanger derfor at Det norske arbeiderpartis landsmøte fatter bestemmelse om — at opsætte som selvstændig post paa valgprogrammet til høsten:

Prylestraffens avskaffelse i vore folkeskoler.

Anna Næss, f. t. formand.

Alkohollovgivning.

Forslag nr. 13.

At punkt 10 i stortingsprogrammet sløifes.

Forslag herom er indkommet fra Oslo kredsförening, Kristiania østre arbeidersamfund, Kristiania formerforening, Platearbeidernes forening, Kristiania, Sporvognsreparatørernes forening i Kristiania, Blikkenslagernes forening, Kristiania.

Kristiania østre arbeidersamfund foreslaar subsidiært:

«Spørsmålet om nævnte punkts sløifning som programpost avgjøres ved uravstemning blandt alle partiets medlemmer.»

Forslag nr. 14.

Mekanikernes forening, Kristiania.

Punkt 10 i partiets program gives følgende ordlyd:

Indføring av et system med individuel kontrol for salg av brændevine, væsentlig efter det Bratt'ske system. Forandring i rusdrikloven, som muliggjør det tilsvarende system ogsaa for salg av hete vine og sterke ølsorter.»

Med partihilsen
J. Helstrup, sekretær.

Forslag nr. 15.

Spikerverkets arbeiderforening, Kristiania.

Punkt 10. Bekjæmpelse av drikke-trafikken ved lovgivningsarbeide. Statsforbud avgjøres ved folkeavstemning.

Forøvrig som i program ved stortingsvalgene for 1915.

Motivering:

Naar vi har foreslaat indflettet i punkt 10: «Statsforbud avgjøres ved folkeavstemning», saa er det for at lægge det mere klart for vælgerne, at statsforbud ikke vil bli indført, før dette ved folkeavstemning er vedtat.

Der hersker en meget stor uklarhet paa dette punkt, idet mange — for ikke at si de fleste — er av den mening, at stemmer de paa partiets kandidater ved stortingsvalgene, saa har de dermed ogsaa stemt for forbud, og vil ikke faa anledning til siden at stemme over det.

Mange har uttalt, at der av hensyn til punkt 10 og dets uklarhet angindførelse av forbud ikke vil kunne stemmes paa partiets kandidater. Dette maa vi forsøke at avverge og lægge fremgangsmaaten saa klar som mulig, saa der ikke behøver at være nogen tvil herom.

Osw. Martinsen.

Likelydende forslag er inkommet fra Smedenes forening, Kristiania.

Forslag nr. 16.

Fra Telefonarbeidernes forening.

Bekjæmpelse av drikketrafikken ved lovgivningsarbeide, som leder frem til statsforbud.

Herunder:

- A. Indførelse av individuel kontrol (Bratt'ske system).
- B. Folkeavstemning foretages, før endelig statsforbud indføres.

G. L. Hoff,
f. t. formand.

Chr. Enger,
f. t. sekretær.

Agitation og opplysningsarbeide.

Forslag nr. 17.

Fra Moss arbeiderparti.

«Landsmøtet tilsier ungdomsforbundet økonomisk og moralsk støtte i dets arbeide for opprettelsen av en socialistisk folkehøiskole.

Til skolen knyttes journalistkurser, beregnet paa partijournalister, et kursus paa 6 maaneder for nybegyndere i journalistiken og et paa 3 maaneder for journalister i praktisk arbeide.»

Arne Magnussen, formand.

Forslag nr. 18.

Romerikes distrikt av Norges soc.-dem. ungdomsforbund.

Landsmøtet bemyndiger centralstyret at utbetale ungdomsforbundet et aarlig agitacionsbidrag stort kr. 1000.00.

Vilhelm Berntsen,
formand.

Karl Aug. Olsen,
sekretær.

Forslag nr. 19.

Fra Gjøvik samorganisation.

«Idet landsmøtet forstaar den avgjørende betydning det har for vor bevegelses fremgang og stabilitet at faa vakt ungdommen til socialistisk forstaaelse og bevissthet, stiller det kr. 5000.00 — fem tusen kroner — til disposition for ungdomsforbundet til fortsat agitation og opplysningsarbeide blandt ungdommen.»

Motivering:

Av alt vort agitacionsarbeide kommer arbeidet blandt ungdommen i første række. At faa vakt den til socialistisk forstaaelse og bevissthet er det bedste grundlag at bygge vor bevegelses fremtid paa. Dette har været anerkjendt længe, men man har aldrig ofret nok til denne viktige del av arbeidet. Vor organisation har set følgerne av dette. De mange som i den senere tid har «kommet over» og nu skal føre den socialistiske politik paa sine steder, staar ofte famlende og uvidende om de socialistiske fremgangslinjer. En forandring heri skapes ved at gjøre hele livet til en skole i socialismen, ved at yde de største ofre til agitation og opplysningsarbeide blandt ungdommen.

Gjøvik samorganisation.

Pressesaker.

Forslag nr. 20.

Fra Østtelemarkens kredsforening.

Det paalægges det «Soc.-dem. pressebyraa» ved utsendelse av artikler, interwiewer o. s. v. til partipressen at søke sprede mest mulig læsestof av spæciel interesse for jordbruksbefolkningen.»

Motivering:

Som følge av landets storindustrielle utvikling er vor presse jo væsentligst baaret frem av industriarbeidernes organisationer.

Deres kampforhold til arbeidsgiver og kapital har meget naturlig sat sit særpræg paa vor presse. Og det er ikke meningen at dadle den av den grund. Men efterhvert som socialismens ideer siver ut over landsbygden viser det sig, at landarbeideren og smaabrukeren, som utgjør den væsentligste bestand av vore partiforeninger paa landsbygden, ikke finder sine interesser tilstrækkelig ivaretatt ved vor presses nuværende indhold, og især som agitacionsmiddel menes der at vore blade kunde vinde bedre indpas utover landet om der, som antydnet i forslaget, saa ofte som mulig kunde forefindes artikler og indlæg angaaende jordbruket, socialistisk drift av jorden — fællesdrift eller smaabruk — socialistisk industri i forhold til socialistisk jordbruk o. s. v.

Av emner kan der sikkert bli tilstrækkelig, bare de rette folk faar anledning at arbeide dermed.

Peder Aakre,
formand.

N. Pilgaard,
sekretær.

Forslag nr. 21.

Fra Kristiania arbeidersamfund.

Landsmøtet beslutter at de Kristiania arbeidersamfund tilhørende aktier i «Social-Demokraten» indløses inden 1. juli 1918 med det indbetalte beløp.

Motivering:

Da Kristiania arbeidersamfund har faat varsel fra vort partis knmmunegruppe i Kristiania om, at retten til at servere øl og vin i de av samfundet til restaurant bortleiede lokaler, vil bli negtet fra 1. januar 1919, kan vi vente at de av bryggerierne i vor bygning, Torvgaten 14, anbragte 2 pantobligationer paa tilsammen kr. 56 000.00, vil bli opsagte i løpet av indeværende aar.

At indløse obligationerne magter ikke samfundet og det vil være vanskelig, for ikke at si umulig, at faa omsat dem. Man kan antagelig faa anbragt en mindre obligation i bryggeriobligationernes sted, men samfundet maa ut med endel kontanter for at dække differansen.

Kristiania arbeidersamfund har i sin tid støttet «Social-Demokraten» med pengelaan og for disse er der utstedt aktier i bladet for kr. 11 400.00. I over tyve aar har «Social-Demokraten» hat dette rentefrie laan. det vil si et rentetap for samfundet saa stort at det overstiger selve kapitalen.

Kristiania arbeidersamfund staar nu i en økonomisk krise, idet det mulig kan risikere at miste sin gamle bygning, hvilket, under den nuværende fortvilede mangel paa foreningslokaler, vil bli et følelig slag saavel for de faglige som for de politiske organisationer i Kristiania.

Forskjellige forslag.

Forslag nr. 22.

Fra Vestre Totens arbeiderparti.

Der nedsættes en komité til utarbeidelse av et tillæg til partiets jordprogram, der paa en grei maate kan gi anvisning paa driftskapital for den ubemidlede jordbrukerstand i landet.

Motivering:

Det er et faktum, at en hel del smaabruk og mindre gaardsbruk i landet er meget daarlig brukt og aarsaken er i de allerfleste tilfælde, at vedkommende bruker ikke har og ikke kan skaffe sig den nødvendige driftskapital til jordens dyrkning, anskaffelse av redskaper, bygning av tilfredsstillende uthuser, anskaffelse av god besætning m. m.

Brukene er som regel saa beheftet med smaagjæld og dyr pantegjæld, at brukeren er nødt til at slurve fra sig det allernødvendigste arbeide paa bruket i en braahast — for saa at reise ut i skogene, paa anlæggene eller fabrikkene for at tjene det nødvendige til opphold for sig og sine og betaling av smaagjæld og renter; at faa betale avdrag saa bruket kan bli frigjort fra kapitalens utsugning er som regel ikke mulig; laanene blir heller større og større uten at brukeren derved kan forbedre sin jordvei i nævneværdig grad.

Ofte bevirker dette at brukeren nødtvungent maa finde sin hovedsakelige næring utenfor jordbruket til fortrængsel og direkte skade for den egentlige anlægs- og fabrikarbeiderstand; den kapitalfattige jordbruker blir en anlæggenes og industriens reservearme, som kapitalisten meget vel forstaar at utnytte til sin fordel som lønstrykkere.

Og med hensyn til landets produktionsevne er det av en overordentlig stor betydning at skaffe brukelig driftskapital for disse tusener av fattige brukere, idet brukenes avkastningsevne vil fordobles eller i mange tilfælde flerdobles og saaledes gi et betraktelig tilskud til landets egen produktion og selvhjælp.

Vi er opmerksom paa, at der er gjort et par spredte tiltak til disse formaal, saasom jorddyrkningslaan, bidrag til redskapslag m. m.; men det er altfor smaa kapitaler og er heller ikke alsidig nok til at avlaste den dyre spekulationskapital og skaffe brukelig driftskapital i tilstrækkelig mængde.

Det er ikke meningen her at kapitalen skal være nogen gave; den skal betales tilbake, men vilkaarene skal være saa rimelige, at den kapitalløse jordbruker tør ta den i sin tjeneste.

Vi skal ikke gaa noget nærmere ind paa tilveiebringelsen av denne kapital. Det blir i tilfælde forslaget vedtages av det ærede landsmøte komiteens sak at utrede dette. Dog skal forslagstillerne bemerke, at de har tænkt sig opprettet en jordbruksbank for det hele land eller at enhver bank forpligtes til at holde en viss del av sin utlaanskapital reservert for dette formaal.

I den borgelige presse heter det, at folket mangler kjærlighet til jorden,

at det er derfor saa mange forlater den og at saa megen jord ligger udyrket eller daarlig brukt. Men det er en usandhet, den fattige jordbruker lever ikke av kjærlighet. Han maa ha penger til at skaffe sig livsfornödenheter for, og naar han ikke kan skaffe sig dette ved jordbruket, saa maa han søke fortjeneste hvor den er at faa.

Marius Ronningen, formand.

Forslag nr. 23.

Romerikes distrikt av Norges soc. dem. ungdomsforbund.

Landsmøtet paalægger centralstyret straks at aapne og paa hensigtsmæssig maate til enhver tid vedlikeholde samarbeide med Sveriges socialdemokratiske venstreparti.

Vilhelm Berntsen,
formand.

Karl Aug. Olsen,
sekretær.

Forslag nr. 24.

Lillestrøm socialistiske samorganisation.

Da spørsmålet om socialisters deltagelse i borgerlige regjeringer blir mer og mer aktuelt som følge av socialdemokratiets voksende parlamentariske indflydelse samt paa bakgrund av visse tendenser inden vor stortingsgruppe, vil landsmøtet understreke den taktikkuttalelse som blev vedtat paa landsmøtet i 1909: Ingen socialdemokrat kan indgaa i en borgerlig regjering.

Aksel Bergersen,
p. t. formand.

Oskar Torp,
sekretær.

Likelydende forslag er ogsaa indkommet fra Romerikes distrikt av Norges soc. dem. ungdomsforbund.

Forslag nr. 25.

Fra Hardanger kreds' arbeiderparti.

Ad stortingsprogrammet.
Punkt 3 a. Som nu.

b. En fuldstændig revision av den almindelige skattelov.

Indtægtsgrænsen for den direkte skat forhøies til 3000 kr. Alle slags aktier beskattes paa eierens haand. Tvungen opgave fra banker og selskaper om indskud, aktier og utbytte.

Utenlandsk kapital anbragt i Norge samt utenlandske selskaper beskattes fuldt ut her i landet for sin indtægt og formue, uanset om de er beskattet i vedkommende utland eller ei.

Gjert Haga, f. t. formand.

Forslag nr. 26.

Fra Kilebygdens arbeiderforening.

«Det henstilles til kredspartiet at opta forslag til landsmøtet om at arbeide for en lov som gir kommunerne adgang til at drive assortert handel.»

Olav Gauslaa, formand.

Forslaget anbefales:

For Gjerpen kreds arbeiderparti.
Karl N. Nybakke,
formand.

Forslag nr. 27.

Fra Lillestrøm socialistiske samorganisation.

Til det principielle program punkt 16.
Staten bør støtte og ved lov fremelske kooperative og kommunale foretagender som meierier, slagterier o.s.v.

Aksel Bergersen,
formand.

Oskar Torp.
sekretær.

Likelydende forslag er ogsaa mottat fra Romerikes distrikt av Norges soc.-dem. ungdomsforbund.

Forslag nr. 28.

Den kvindelige tjenerstands forening, Kristiania,

henstiller til landsmøtet at fjerne i «Politiske og kulturelle krav» den sætning i punkt 6: Tidsmæssige forandringer i lovgivningen om tjenere. Og sætte i dets sted: Ophævelse av tyendeloven, der omfatter alle kvindelige tjenere.

Thina Thorleifsen,
formand.

Martha Johannesen,
sekretær.

Forslag nr. 29.

Fra Tønsberg arbeiderparti.

At arbeiderne ved høstens stortingsvalg erklærer valgdagen for fridag med en fullstændig arbeidsstans.

Motivering:

«Valgdagen skal være fridag» er en av vore første programposter i vort principielle program. Men at faa den vedtat i stortinget i en nær fremtid er vel vanskelig at tænke sig. Det maa nok gaa flere perioder endnu. Spørsmålet melder sig derfor, om arbeiderne skal gaa og vente saa længe — eller om vi ikke av egen drift og tilskyndelse selv kan bestemme, at valgdagen er vor fridag! Jeg mener saken er moden til avgjørelse og at arbeiderne kan og bør realisere denne programpost allerede ved høstens stortingsvalg uten at vente paa stortingets allernaadigste tilladelse.

Vel er det saa, at valget ikke foregaar paa en dag, men de fleste valg er dog fordelt paa 2 dage, der er anvist av departementet. Disse dage maatte derfor alle politisk og fagorganiserte arbeidere ta som hel fridag, ved at erklære fullstændig arbeidsstans den dag valget foregaar i ens valgkreds. Og har arbeiderne først selv gjennomført fridagen, vil vi se at stortinget ikke nøler saa længe med at lovfæste den.

At det vil forhøie valgstemningen for arbeiderne, at vi er arbeidsfrie valgdagen, er klart, og den kraftige agitation vi derved kan faa slippe løs, vil visselig sætte resultater efter sig.

Georg Martinsen, formand.

Landsstyrets uttalelse til de indkomne forslag.

Forslag nr. 1.

Landsstyret anbefaler forslaget.

Forslag nr. 2.

Ved sidste landsmøte vedtoges et forslag om at landsstyrets medlemmer ikke skulde ha stemmeret i nogen av de saker, som behandles av landsmøtet. Landsstyrets flertal er fremdeles av den opfatning at det ikke er riktig at de partimedlemmer, som av landsmøtet vælges til partiets høieste tillidshverv og som saadanne er forpligtet til at møte og delta i sakernes behandling paa landsmøtet skal negtes stemmeret i de almindelige saker, som ikke berører styrets egen administration.

Mindretallet: Grepp, Tranmæl, Reiersen, Aalberg, Berg og Scheflo finder ingen grund til at forandre den nuværende bestemmelse og anfører herom:

«Landsmøtets beslutninger bør hvile paa avstemninger blandt de til landsmøtet valgte repræsentanter. Efter den nuværende bestemmelse har landsstyrets medlemmer like adgang med andre partifæller til at bli valgt som repræsentanter til landsmøtet. De av landsstyrets medlemmer som ikke er valgt til repræsentanter vil, da de har tale- og forslagsret paa landsmøtet, allikevel kunne øve indflydelse paa møtets beslutninger. En yderligere privilegeret stilling bør de ikke ha.»

Forslag nr. 3.

Landsstyret kan ikke anbefale at man vender tilbake til at holde landsmøte hvert aar. En saadan ordning hadde vi indtil 1904, men i forbindelse med de da vedtagne nye love for partiet, hvor de aarlige landsmøter ophævedes, gik man til at træffe ordningen med et stort landsstyre med medlemmer fra de forskjellige distrikter omkring i landet. Herved opnaaddes at faa et fast bindeled mellem centralstyret og repræsentanter for organisationer i distrikterne, samtidig

som man fik en repræsentativ institution, som med lethed kan samles og behandle foreliggende større saker samt vedta budgetter m. v. i de aar landsmøte ikke holdes. Der er videre let adgang til at faa avholdt ekstra landsmøte, og om man vil ogsaa kommunalt landsmøte, naar dette findes paakrævet, saa det skulde ikke være nødvendig for sakernes behandling at fastslaa aarlige landsmøter.

Forslag nr. 4.

Under forutsætning av at den av landsstyret vedtagne ordning med reisefordeling godkjendes av landsmøtet opnaaes et betydelig tilskud til reiseomkostningerne for repræsentanterne fra partiorganisationerne i Nord-Norge. Angaaende forslaget om at vælge varamænd for hvert landsstyremedlem, saaledes at varamanden fra den samme kreds skal indkaldes naar et styremedlem melder forfald til et møte, saa vil dette være en meget vanskelig ordning at praktisere. Det hænder nemlig ofte at landsstyremøte maa sammenkaldes telegrafisk med kort varsel og at der ved et styremedlems forfald har været umulig at faa indkaldt varamand, fordi han har bodd for langt borte fra Kristiania. Landsstyret kan derfor av praktiske hensyn ikke anbefale dette forslag.

Den vedtagne forandring av repræsentationen til landsmøtet og indførelse av reisefordeling.

I henhold hertil faar nedenstaaende §§ følgende ordlyd:

- § 4, p. 2. Til landsmøtet har enhver tilsluttet amts-, kreds- eller byorganisation som har opfyldt de i lovene fastsatte pligter, ret til at sende en repræsentant for hvert paabegyndt 300 medlemmer.
3. Valget foregaar med adgang til direkte deltagelse eller medvirken av organisationens samtlige medlemmer, og saaledes at de enkelte foreninger har indstillingsret. Til grund for valget lægges det medlemstal som kontingent er indbetalt for i kvartalet forut for valget.
4. Utgifterne ved landsmøtet betales av partikassen. Repræsentanternes diætgodtgjørelse utredes av vedkommende lokale organisation.
- Repræsentanternes billetutgifter til 1ste plads paa dampskib og 3die klasse paa jernbane, korteste reiserute, fordeles likelig mellem alle de møtende repræsentanter paa landsmøtet og utredes av de lokale organisationer.
5. Naar landsmøtet har valgt reisefordelingskomité, har enhver repræsentant at opgi til komiteen opgave over sine reiseutgifter.
- Saasnart resultatet av reisefordelingen er bekjendtgjort, har alle at ordne med oppgjør.
- Landsstyrets medlemmer og indbudne repræsentanter deltar ikke i reisefordelingen.

Forslag nr. 5 og 6.

Militærspørsmålene.

Herom foreligger særskilt utredning fra en komité og denne er tidligere omsendt til organisationerne.

Landsstyrets flertal anbefaler at landsmøtet vedtar flertallets forslag i den nedsatte «militærkomité»s indstilling saalydende:

«De uhyre bevilgninger militærvæsenet kræver, bidrar til at utsuge vort folk økonomisk og hindrer derved kulturelle og materielle fremskritt. Militærvæsenet yder heller ikke vort land nogen beskyttelse, da det er umulig for Norge at opta en krig med stormagterne. Militærvæsenet er ogsaa en fare for vor nationale frihet, ti det vedlikeholder og opammer militarismens aand blandt endel av vort folk hvorved kræfter sættes i bevægelse, som i et givet øieblik ved sin indflydelse i de ledende kredse kan bli en fare for vor neutralitet. Med et arbeiderfiendtlig flertal i samfundet kan ogsaa militærvæsenet tænkes anvendt til støtte for kapitalisterne i deres kamp mot de organiserte inden landet.

En av arbeiderbevægelsens største opgaver maa saaledes være at faa avskaffet hele militærvæsenet, som er en gjenganger fra barbariets tidsalder. Verdenskrigens rædsler maa nu ogsaa ha lært alle tænkende mennesker at forstaa militarismens forbandelse og skulde tilsi folkene i alle land at avkaste dette aag.

Landsmøtet retter derfor en indtrængende appel til arbeiderne i Norge om at samles om Det norske arbeiderpartis avvæbningsprogram og avskaffe militærvæsenet ved folkeflertallets magt. Organisationerne maa i intimt samvirke føre dette agitations- og opplysningsarbeide med al kraft til en hurtig opnaelse av vort maal.

I tro paa at dette skal lykkes i en nær fremtid kan det ikke anbefales, at organisationerne paabyr militærstreik og blokade av militære verksteder og etablissementer med efterfølgende almindelig generalstreik for paa denne maate at avskaffe militærvæsenet. Som de politiske og organisationsmæssige forhold ligger an i vort land, vilde en slik bevægelse kun motvirke sin hensigt og forsinke den endelige løsning av avvæbningsprogrammet.

Landsmøtet oppfordrer centralstyret og sekretariatet til gjennom de internationale forbindelser at virke for at de organiserte arbeidere i alle land gir sin tilslutning til forslaget om at iverksette generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.»

Et mindretal — Grepp, Aalberg, Reiersen, Berg og Tranmæl — foreslaar principalt følgende:

«Landsmøtet tiltræder komiteens mindretals forslag, idet dog konklusionen efter den faglige landsorganisations stilling til saken og under hensyn til den foreliggende situation foreslaaes ændret saaledes:

Landsmøtet uttaler sin tilslutning til det arbeide som paagaar for at avskaffe militærvæsenet ved militær- eller vernepligtsstreik.

Da spørsmålet imidlertid i første række angaar de vernepligtige selv, vil man anbefale opprettelse av soldaterforeninger eller soldatteraad.

Naar disse beslutter at gaa til aktion, tilsier partiet dem sin støtte.»

Et andet mindretal — Scheflo — foreslaar nedenstaaende, hvortil ogsaa det førstnævnte mindretal paa 5 medlemmer subsidiært slutter sig:

«Efter at landsorganisationens kongres har forkastet forslaget om militærstreik og efter at der er dannet egne foreninger for de vernepligtige, finder landsmøtet at en samlet organisationsmæssig optræden i denne sak fra hovedorganisationernes side ikke længer foreligger.

Dog vil landsmøtet uttale at militærstreiken er fuldt overensstemmende med de socialistiske principper. Arbejderklassen kan derfor ikke fraskrive sig retten til at benytte dette middel i kampen for sin frigjørelse.»

Forslag nr. 6.

Fra Tønsberg arbeiderparti.

Idet landsstyret henviser til vort partis militærprogram, som man fremdeles anser uavkortet forpligtende for partiet, uttales at man desuten og i flugt med programmet gir sin tilslutning til princippet om oprettelse av et nationernes fredsforbund, baseret paa avvæbning og international retsordning med obligatorisk voldgift i alle stridsspørsmål mellem staterne.

Forslag nr. 7.

Internationalen og Zimmerwald.

Landsstyrets flertal finder at Zimmerwald-kommissionens stilling til den gamle international er aldeles uklar, idet man ikke vet om det er hensigten helt at bryte med denne og danne en ny international organisation. Flertallet maa derfor fraraade at partiet melder sig ind i Zimmerwald-kommissionen, da man nu ikke kan overskue konsekvenserne herav. Skulde et saadant skridt føre til at man maatte bryte forbindelsen med den gamle international, vilde det være særlig uheldig nu, da det har lykkedes det int. byraas sekretær og den hollandske-skandinaviske komité at faa tilslutning fra alle internationalens partier med hensyn til avholdelse av en international konferanse og gjenoptagelse av forbindelserne mellem partierne.

Flertallet foreslaar derfor følgende uttalelse:

«Landsmøtet er av den opfatning at de internationale spørsmål maa drøftes paa en int. kongres, hvorfor man ikke kan anbefale partiet at gaa ut av den gamle international og heller ikke at gaa ind i Zimmerwald-kommissionen. Landsmøtet stiller derfor en indtrængende opfordring til alle lands socialdemokratiske partier at sætte al kraft ind for en samling inden internationalen, hvor arbejderklassens standpunkter særlig til begivenheterne under krigen kan bli fastslaaet.»

Mindretallet: Grepp, Berg, Reiersen, Aalberg, Tranmæl og Scheflo foreslaar følgende:

Landsmøtet uttaler sin tilslutning til Zimmerwald-internationalen og beslutter at la sig representere i Bernerkommissionen (I. S. K.)

Møtet finder at Det norske arbeiderparti allikevel ikke bør bryte forbindelsen med den gamle internationale, saalænge denne ikke har tat avgjort standpunkt mot Zimmerwald-internationalen.

Forslag nr. 8.

Spørsmål om partiets stilling til statskirken er utredet av en nedsat komité og vil foreligge som særskilt indstilling senere.

Forslag nr. 9.

Landsstyret anser det ikke nødvendig at forandre og utdype denne programposts ordlyd. Der hersker ingen meningsforskjel om at der med en «bekjendelsesfri folkeskole» forstaaes at den nuværende form for religionsundervisning sløifes. Herom har ogsaa stortingsgruppen stillet forslag ved behandlingen av skolelovene.

Det øvrige i forslaget anførte er landsstyret og stortingsgruppen fuldt opmerksom paa, likesom vort partis skolestyremedlemmer omkring i landet bør arbeide med disse saker.

Forslag nr. 10.

Med bemerkning om at Ungdomsforbundets distriktorganisationer som saalanne ikke er indmeldt i partiet og saaledes formelt ikke har forslagsret til landsmøtet henvises til det foran under forslag nr. 9 anførte om forslagens indhold.

Forslag nr. 11.

Landsstyret kan ikke anbefale at det gjøres til en partisak at indføre esperanto i vore folkeskoler.

Forslag nr. 12.

Forslaget om prylestraffens avskaffelse i folkeskolerne foreslaaes sendt stortingsgruppen til behandling.

Forslag nr. 13 – 16.

Forbudsspørsmålet.

Landsstyret foreslaar at der som tillæg til første led i stortingsprogramet p. 10 tilføies følgende:

«Før det nuværende forbud ophæves avgjøres spørsmålet om totalforbud ved folkeavstemning.»

Flere av landsstyrets medlemmer er av den opfatning at der maa være adgang for partimedlemmerne til at arbeide for individuel kontrol, hvis totalforbud ikke blir vedtat ved folkeavstemning.

Forslag nr. 17.

Idet landsstyret er enig i arbeidet for en socialistisk høiskole, gaar det ut fra at kommende landsstyre ogsaa vil ta sig av saken paa bedste maate.

Forslag nr. 18—19.

Landsstyret er naturligvis enig i at der utfoldes størst mulig virksomhet for ogsaa at vække ungdommen til socialistisk forstaaelse og bevissthet, men flertallet finder at bevilgninger hertil i likhet med bevilgninger til den øvrige agitation bør overlates til centralstyret og landsstyret.

Man maa ogsaa være opmærksom paa at partikassens midler er saa knappe, at der paa indeværende aars budget ikke er mere end kr. 11 400.00 til agitation for hele landet. Dette beløp maa man naturligvis søke at fordele mest mulig retfærdig til de forskjellige distrikter.

Aalberg, Berg, Grepp, Tranmæl, Reiersen og Scheflo anbefaler bevilget kr. 1 000.00 aarlig.

Forslag nr. 20.

Landsstyret forutsætter at saavel pressebyraet som partibladenes redaktører vil være opmerksom paa det i forslaget anførte og anser det derfor ikke paakrævet at landsmøtet vedtar noget udtrykkelig paabud herom.

Forslag nr. 21.

Landsstyret gaar ut fra at det kommende styre er opmerksom paa saken og vil søke at indløse aktierne i «Social-Demokraten» i den utstrækning som det av økonomiske grunde er mulig.

Forslag nr. 22.

Landsstyret har intet at indvende mot at der nedsættes en komité til at behandle jordbruksprogramet, hvis dette findes paakrævet. Det faar da overlates til kommende styre at ta sig av dette.

Forslag nr. 23.

Samarbeide med Sveriges sociald. venstreparti.

Landsstyrets flertal uttaler: «Spørsmålet om samarbeide med Sveriges sociald. venstreparti utstaar indtil der er opstaat forstaaelse mellem de to socialistiske partier i Sverige om deres internationale forbindelser.»

Mindretallet — 6 medlemmer — stemmer for det innsendte forslag.

Forslag nr. 24.

Sociald. i en borgerlig regjering.

Landsstyrets flertal foreslaar følgende:

«Idet landsmøtet henviser til beslutningen av 1909 om at ingen socialdemokrat skal gaa ind i en borgerlig regjering uttales, at hvis spørsmålet om regjeringsdannelse for socialdemokratiets vedkommende skulde bli aktuelt efter valget, blir dette at behandle av et ekstra landsmøte inden nogen avgjørelse i tilfælde træffes.»

Mindretallet: Aalberg, Berg, Grepp, Tranmæl og Scheflo anbefaler følgende:

Beslutningen av landsmøtet 1909: «Ingen socialdemokrat kan indgaa i en borgerlig regjering» fastholdes.

Forslag nr. 25.

Foreslaaes sendt stortingsgruppen til behandling.

Forslag nr. 26.

Dette er forslag som stortingsgruppen har været opmerksom paa og vil ta sig av.

Forslag nr. 27.

Dette forslag er der tat hensyn til ved utformning av programet.

Forslag nr. 28.

Forslag om ophævelse av tyendeloven oversendes stortingsgruppen til behandling under henvisning til vort principielle program punkt 6.

Forslag nr. 29.

Landsstyret anbefaler at arbeiderne tar sig fri fra sit arbeide paa valgdagen.

Program ved stortingsvalgene.

Ved p. 1 foreslaaes følgende tilføielse:

«Valg av stortingsrepresentanter efter forholdstalsvalg. Landet inddeles i store valgdistrikter med antallet av representanter fastsat under hensyntagen til folkemængden.»

Kyrre Grepp tilføiet protokollen, at han forbeholder sig at opta forslag om at det gjøres til en forutsætning for indførelse av forholdstalsvalg at grundlovens bestemmelse om $\frac{2}{3}$ flertal ved grundlovsændringer ophæves.

Ved post 10 paa stortingsprogramet foreslaaes at a, b, c, d utgaar, idet det her omhandlede ansees selvfølgelig efter hovedpostens indhold.

Forslag til program ved stortingsvalgene 1918.

Ved alle valg anerkjender Det norske arbeiderparti kun kandidater, som erklærer sig enig i partiets hele principielle program.

Som nærmestliggende opgaver for lovgivningsmagten og derfor opgaver som bør indta en fremskutt plads i agitationen ved forestaaende stortingsvalg, skal landsmøtet peke paa:

1. Almindelig stemmeret i stat og kommune for kvinder og mænd over 21 aar. Valg av stortingsrepræsentanter efter forholdstalsvalg. Landet inddeles i store valgdistrikter med antallet av repræsentanter fastsat under hensyntagen til folkemængden. Bostedsbaandets ophævelse. Folkeavstemning i vigtigere lovsaker. Valgdagen skal være fredag.

2. Folkeskolen utviklet til en fælles barneskole for alle samfundets barn. Frie ungdoms-, fag- og middelskoler, bygget paa øverste folkeskoleklasse.

Læseliden forhøies og landeskolens bringes i høide med byskolens. Skolestyret vælges direkt av de stemmeberettigede, ogsaa i landkommunerne.

Skolevæsenet henlægges under eget departement.

3. Omlægning av toldskatterne til indtægts-, formues- og arveskat, og disse gjort gradvis stigende. Ophævelse av den begrænsede skatteprocent.

4. Effektive botemidler mot arbeidsløshet. 8 timers arbeidsdag og foreningsretten beskyttet.

5. Almindelig folkepension.

Sykepleien ført over i beskatningen. Ved forandringer i sykefrsikringsloven kræves særlig lettet adgang for kommunerne til at ansætte læger og jordmødre paa fast løn og til at yde fri kur og pleie paa sykehus.

6. a. Avvæbning.

b. Stedsevarende nøytralitet.

c. Obligatoriske ubetingede voldgiftsavtaler.

7. Rentefrie laan for ubemidlede til grundforbedringer av mindre jordbruk.

Landkommuner skal sikre sig jord, som til enhver tid kan anvendes til kommunal drift eller arbeiderbruk.

Fortrinsret for kommunerne til laan av offentlige midler til kjøp av jord, skog og andre naturherligheter.

Retten til jagt, fangst og fiske tilsikres alle landets indvaanere.

Ret for stat og kommune til at erhverve jordeiendomme og andre naturherligheter som skog, vandfald, byggegrund, gruber og fiskevær ved tvungen avstaaelse.

Denne kommunernes ret bør i første række anvendes overfor:

a. Eiendomme som eies av utenbygdsboende og selskaper, og

b. Eiendomme som gjennom længere tid har været drevet saa slet, at samfundet ikke er tjent med det.

Erstatningen skal bygges paa eiendommens virkelige avkastning og maa ikke overstige gjennemsnittet av de sidste 10 aars skattetakst.

Matrikelskatten avløses av en progressiv grundskat, bygget paa sakkyndig værdsættelse og periodiske takster ved kommunal foranstaltning.

8. Kommunerne paalægges ved lov at føre en effektiv boligkontrol og med støtte av staten at opføre det tilstrækkelige antal av forsvarlige boliger for befolkningen. Loven om husleieregulering gjøres varig og forpligtende for alle kommuner. Der indføres autoriserte leiekontrakter til beskyttelse av leieboernes interesser. Egnehjemsbevægelsen fremmes under former som betrygger mot spekulation.

9. Staten bør støtte og ved lov fremelske kooperative og kommunale foretagender, handels- og haandverksbedrifter.

Staten og amterne overtar dampskibstrafikken, hvorved en planmessig drift av de store kystlinjer og en forbedret ordning av de viktigere lokalruter fremmes.

10. Bekjæmpelse av drikke trafikken ved et lovgivningsarbeide som leder frem til statsforbud. Før det nuværende forbud ophæves avgjøres spørsmålet om totalforbud ved folkeavstemning.

Partiets taktik ved stortingsvalgene.

Da det er av den største betydning ved stortingsvalget at bringe paa det rene partiets styrke og antallet av socialdemokratiske vælgere, maa kandidater opstilles i samtlige valgkredser, hvor partiet har avdeling.

Valgallianse med andre partier eller mænd utenfor Arbeiderpartiet skal ikke direkte eller ved stiltiende overenskomst finde sted hverken ved første avstemning eller ved omvalgene.

Nomination av partiets stortingskandidater foretages av de i kredsene boende partimedlemmer under ledelse av den stedlige samorganisations styre, som har at iagttå, at nominationen foregaar paa betryggende maate.

Fremkommer der fra medlemmer i kredsene opplysninger om forhold vedrørende kandidaterne eller uregelmæssigheter ved avstemningen, som kræver fornyet avstemning, har samorganisationens styre ret til at foranstalte fornyet nomination.

I kredser, hvor forholdene umuliggjør partimedlemmernes direkte deltagelse i nominationen, kan denne foretages av partiforeningernes valgte repræsentanter for kredsene eller amtet.

Kun de paa denne maate nominerte er socialdemokratiets valgkandidater.